

**Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова**

Сиромля Наталія Миколаївна

УДК 81'22:801.661:811.161.1

**МОВНІ ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ СИМВОЛУ
(на матеріалі російської поезії символізму)**

10.02.02 – російська мова

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук

Київ – 2006

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі російської мови Інституту іноземної філології Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова Міністерства освіти і науки України

- Науковий керівник** – доктор філологічних наук, професор
Іванова Людмила Петрівна,
 Інститут іноземної філології
 Національного педагогічного університету
 імені М.П.Драгоманова,
 професор кафедри російської мови
- Офіційні опоненти** – доктор філологічних наук, професор
Молотаєва Наталія Віталіївна,
 Інститут філології Київського національного університету імені
 Тараса Шевченка,
 професор кафедри російської мови
 кандидат філологічних наук, доцент
Большакова Наталія Іванівна,
 Київський національний лінгвістичний університет, доцент
 кафедри фонетики і граматики слов'янських мов
- Провідна установа** – Донецький національний університет,
 Міністерство освіти і науки України,
 кафедра російської мови, м. Донецьк

Захист відбудеться 31 жовтня 2006 року о 16 год.30 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради К26.053.04 в Національному педагогічному університеті імені М.П.Драгоманова , 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова , 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 27 вересня 2006 року

Учений секретар

Спеціалізованої вченої ради

Н.П.Гальона

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

На межі тисячоліть, коли вирішується питання про філософію рубіжного мислення як історичний та культурно-естетичний феномен, когнітивна лінгвістика у складі антропоцентричної парадигми підіймає на новий рівень наукового пізнання проблему взаємозв'язку мислення та мови.

Один із способів зберігання, трансформації та передачі культурологічної інформації, одиниця “пам'яті народу”, конструкт, що відповідає вимогам художнього мислення перехідного часу, – це символ, який перетворюється на гіперонім – слово загального, родового змісту, більш звичне для сучасного поняттєвого мислення (В.В.Колесов).

Особлива увага приділяється вивченню символу у працях Н.Д.Арутюнової, О.Ф.Лосєва, М.Ю.Лотмана, В.А.Маслової, М.О.Новикової, Ю.С.Степанова та інших дослідників.

Термінологічне значення слова “символ” є відмінним у різних системах, що зумовлено його належністю до метамов різних наук – логіки, математики, етнографії, психології, філології та лінгвістики, філософії, історії релігій, соціології, культурології.

Вивчення символу у різних галузях науки зумовлює різноманітність підходів до цієї філософсько-естетичної категорії: філософський (О.Ф.Лосєв, М.К.Мамардашвілі, А.М.П'ятигорський, К.А.Свасьян, Ю.І.Сватко), міфологічний (Е.М.Мелетинський, У.Тернер), лінгвокультурологічний (В.В.Колесов, В.А.Маслова, Ю.Л.Мосенкіс, О.І.Потапенко, Н.В.Слухай, Ю.С.Степанов), лінгвістичний (О.О.Потебня, Н.Д.Арутюнова, Н.А.Афанасьєва, Е.Я.Кравченко, Е.В.Шелестюк), когнітивний (І.А.Бескова, Д.О.Островський), езотеричний (В.Андрєєва, Е.Я.Шейніна).

Проте визначення поняття символу, зокрема, з лінгвістичного погляду залишається неоднозначним та суперечливим.

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена недостатнім вивченням символу з позицій лінгвістики, відсутністю загальноприйнятого лінгвістичного означення символу, необхідністю з'ясування його структури як мовного явища, виділення особливостей мовних засобів вираження символу, зокрема, у символістському поетичному мовленні.

Теоретико-лінгвістичним підґрунтям роботи стали дослідження вітчизняних та зарубіжних учених в галузі міфопоетики, лінгвосеміотики, етнолінгвістики,

фольклористики, когнітивної лінгвістики, зокрема роботи з вивчення мови фольклорних та етнографічних текстів у ХІХ – початку ХХ століть О.М.Афанасьєва, В.І.Даля, М.І.Костомарова, В.Я.Проппа, О.О.Потебні; дослідження філософсько-культурологічного напрямку – О.Ф.Лосєва, О.М.Фрейдєнберг та інших дослідників; праці сучасних лінгвістів – Н.А.Афанасьєвої, А.І.Башук, Ю.В.Вишницької, Вяч.Вс.Іванова, Л.П.Іванової, У.О.Карпенко, М.О.Новикової, О.А.Петриченко, О.М.Самусєнко, Н.В.Слухай, М.І.Толстого, В.М.Топорова, О.В.Урисон.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження пов'язане з науковим напрямком Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова “Дослідження проблем гуманітарних наук”, є частиною комплексної теми кафедри російської мови “Проблемні питання російської мови” (тема дисертації затверджена на засіданні Вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова від 25 грудня 2003 року, протокол № 6).

Мета дослідження полягає у визначенні мовних засобів вираження символів “Вогонь”, “Вода”, “Земля”, “Повітря” у ліриці К.Бальмонта, А.Белого, О.Блока, В.Брюсова.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- 1) описати структуру лінгвістичного символу та методику його аналізу в поетичних текстах російських символістів;
- 2) проаналізувати лексичні та граматичні засоби вираження ядерних елементів лінгвістичних символів “Вогонь”, “Вода”, “Земля”, “Повітря”;
- 3) виявити асоціативні зв'язки лексем-номінантів символів шляхом аналізу асоціативного шару однойменних концептів;
- 4) проаналізувати образні шари лінгвістичних символів;
- 5) описати та проаналізувати периферійні елементи лінгвістичних символів-стихій першоелементів буття – міфологеми та архетипи;
- 6) визначити особливості використаних мовних засобів, які сприяють експлікації семантичного наповнення аналізованих лінгвістичних символів і утворенню символістського континууму.

Об'єкт дослідження – лінгвістичні символи, експліковані лексемами “вогонь”, “вода”, “земля”, “повітря” та їх дериватами у прямих та переносних значеннях, які актуалізуються в іменних та дієслівних сполученнях цих слів та в синтаксичних конструкціях.

Предметом дослідження є мовні засоби вираження символів у російській символістській поезії.

У роботі використано **методи**: описовий, аналітичний, лінгвостатистичний, прийоми компонентного аналізу, методу логіко-семіотичної рамки (Н.В.Слухай), концептуального аналізу (Л.П.Іванова, В.А.Маслова, Л.О.Чернейко та інші), функціонального поля (Л.П.Іванова), зіставно-порівняльного аналізу лінгвістичних символів.

Матеріалом дослідження обрано поетичні тексти К.Бальмонта, А.Белого, О.Блока, В.Брюсова, написані у 1890-х – 1910-х роки, які вважаються періодом розквіту російського символізму.

У процесі роботи методом суцільної вибірки створено та проаналізовано цитатну картотеку обсягом 1625 одиниць. Використано етимологічні, тлумачні, міфологічні словники, енциклопедії та словники символів.

Наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у тому, що вперше встановлено особливості розуміння категорії символу у поетичному мовленні російських символістів, які вплинули на семантичне наповнення традиційних символів-стихій першоелементів буття; виявлено структуру лінгвістичного символу, який є семіотичним концептом; на тлі актуалізації традиційної символіки визначені індивідуально-авторські інтерпретації стихій в символістському поетичному мовленні. Лінгвістичний символ розглядається як конструкт з польовою структурою.

Теоретичне значення дисертаційної роботи полягає у розширенні теоретичної бази лінгвістичних досліджень символу в художньому тексті, поглибленні існуючих підходів до вивчення лінгво-концептуального континууму російської мовної картини світу, визначенні структури лінгвістичного символу в поетичному мовленні російських символістів. Висновки та спостереження, систематизовані в роботі, сприятимуть подальшому розвитку теорії художнього мовлення і можуть бути використані у різних галузях лінгвістики: семантиці, семантичному синтаксисі, концептуальному аналізі мови.

Практичне значення дисертаційного дослідження пов'язано з можливістю використання результатів аналізу у викладанні курсів сучасної російської мови, стилістики, лінгвокультурології, лінгвістичного аналізу тексту, а також у спецкурсах та спецсемінарах з проблем вивчення ідіостилю певного автора, у науково-дослідній роботі студентів вищої школи.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження висвітлено у доповідях на Всеукраїнській науково-методичній конференції “Теория и технология иноязычного образования” (Сімферополь 2004 р.); звітно-науковій конференції молодих учених НПУ імені М.П.Драгоманова за 2003 рік “Науково-дослідна діяльність молодих вчених: особливості підготовки майбутнього вчителя” (2004 р.); III та IV Міжнародних наукових конференціях “Межкультурные коммуникации: Пространство и время” (Алушта 2004 р.) та “Межкультурные коммуникации: Традиции и новые парадигмы” (Алушта 2005 р.); Міжнародній конференції “Крым и мировая литература 2004” (2004 р.); XIII і XIV Міжнародних наукових конференціях ім. проф. Сергія Бураго “Мова і культура” (2004 р., 2005 р.); щорічних звітних науково-практичних конференціях НПУ імені М.П.Драгоманова (2004, 2005, 2006 рр.).

Матеріали дисертації було використано у процесі викладання курсів “Сучасна російська мова”, “Загальне мовознавство”, “Стилістика російської мови” в Інституті іноземної філології Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова (довідка № 07–10/1706 от 19.09.06) та у Кримському гуманітарному університеті (довідка № 110 от 14.06.06).

Публікації. Основні положення дисертаційного дослідження викладено у 10 публікаціях, 6 з яких надруковано у виданнях, затверджених ВАК України як фахові

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, 5 розділів, висновків, бібліографії з проблеми дослідження (336 позицій). Повний обсяг дисертації становить 235 сторінок, без бібліографії – 205 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується вибір теми дисертації, її актуальність, наукова новизна, визначаються мета і завдання дослідження, його теоретичне і практичне значення, описуються методи дослідження та джерела фактичного матеріалу.

У першому розділі “Лінгвістичний символ і його структура у поетичному мовленні російських символістів” з’ясовано зміст поняття лінгвістичного символу, подано наукове обґрунтування теоретичних основ роботи, аналізується спадщина лінгвістичних досліджень з питань вивчення та тлумачень символу, розглядаються особливості сприйняття категорії символу російськими поетами-символістами, для яких

символізм був способом створення нового типу художнього мислення, а символ – засобом втілення пережитого вмісту свідомості (А.Белій).

На тлі різноманітних інтерпретацій кожним поетом категорії символу у процесі аналізу було виявлено спільні семи концепту “символ” у поетичному мовленні К.Бальмонта, А.Белого, О.Блока, В.Брюсова: зв'язок з емоціями та почуттями людини, її внутрішнім світом, переживаннями, міфологією та релігією.

За Н.Д.Арутюновою, семіотичним концептам відповідають імена, які виражають знакові відношення між позначенням (формою) і позначуваним (ідеальною категорією).

Причетність лінгвістичного символу до семіотичних концептів дозволяє визначити його структуру як співвідношення форми вираження (єдність звукової оболонки лексеми-номінанта символу в тексті та семантики) і форми змісту (когнітивний концепт).

Таким чином, актуальним є аналіз символу в семіотичному, когнітивному, семантичному і комунікативному аспектах.

З погляду *семіотики* у символі виділяється форма вираження (звукова оболонка слова) і форма змісту, яка включає сукупність даних семантики та когнітивної лінгвістики.

Значення символу визначається співвідношенням форми і змісту. У зв'язку з цим необхідно звертатися до етимології: слово-експлікатор символу в тексті накопичує і актуалізує втрачені на сучасному етапі значення.

Аналіз у руслі *когнітивної лінгвістики* дозволяє використовувати екстралінгвістичні знання, які є необхідними при інтерпретації тексту. За В.А.Масловою, у когнітивістиці головна увага приділяється людській когніції, досліджуються ментальні репрезентації дій, символи, стратегії людини, які викликають дії на підставі знань.

Вибір *комунікативного аспекту* аналізу символу зумовлено, по-перше, специфікою тексту як культурної комунікативної системи, по-друге, наявністю в структурі символу міфологеми. Отже, функціонування лінгвістичного символу в комунікативному аспекті зумовлено його знаковою природою і співвідношенням з культурологічним символом.

Семантичний аспект вивчення символу передбачає використання того обсягу інформації, який зафіксовано у тлумачних та етимологічних словниках, для дослідження зміни у значеннях слова у синхронно-діахронному аспекті.

Таким чином, форму змісту лінгвістичного символу створюють семантика лексеми-номінанта та знання (традиційні, зафіксовані різними словниками, й індивідуальні, притаманні автору і досліднику).

Лінгвістичний символ вважається в роботі актуалізацією в тексті тієї частини змісту культурологічного символу (значення зафіксовані у словниках та енциклопедіях символів або міфологічних джерелах), яка є значимою для автора у зв'язку з його задумом і обсягом авторських фонових знань.

Структура лінгвістичного символу має форму поля (за Л.П.Івановою), де ядром є найбільш частотні варіанти вираження, периферією – найменш частотні.

Таким чином, лінгвістичний символ у символістському поетичному мовленні є семіотичним концептом, який складається з форми вираження у вигляді однойменної лексеми і форми змісту – когнітивного концепту, що взаємодіє з міфологемою та архетипом.

У роботі подано теоретичне обґрунтування методики виявлення та аналізу лінгвістичних символів у поезії російських символістів.

Лінгвістичні символи “Вогонь”, “Вода”, “Земля”, “Повітря” визначаються у поетичних текстах російських символістів на підставі взаємодії лексем-експлікаторів символів з міфологемами та архетипами.

Міфологема експлікується прецедентним ім'ям чи ситуацією, які виконують функцію відсилання до міфологічного, релігійного сюжету (напр., *Стратим, Прометей, Змей Горыныч, рай, конь блед*).

Мовний архетип реалізується за допомогою прямої номінації опозицій (за В.В.Івановим та В.Н. Топоровим) або лексем, що мають здатність у ролі гіперсеми входити до складу інших слів (напр., архетип вогонь – волога: “плыву к огню” (К.Бальмонт), архетип чоловічий – жіночий: “ваши девы слепы, у юношей безогнен взор” (О.Блок)).

Аналізовані лінгвістичні символи “Вогонь”, “Вода”, “Земля”, “Повітря” є номінативними символами, з декількома міфологемами і, водночас, з спільними міфологемами:

– периферія лінгвістичного символу “**Вогонь**” утворена міфологемами: *боги, демон, душа, Змей Горыныч, Иван Купала, конь блед, Купина, огнистый столп, преисподняя, Прометей, рай, Стратим, Тор*;

– периферію лінгвістичного символу “**Земля**” утворюють міфологеми: *Антей, боги, вакханалии, гномы, душа, наяды, обетованная, Прозерпина, рай, Эреб*;

– периферію лінгвістичного символу “**Вода**” складають міфологеми: *Гамаюн, душа, наяды, русалка, сирени, Эгей*;

– периферію лінгвістичного символу “**Повітря**” утворюють міфологеми *душа, Эол*.

Спільною для усіх лінгвістичних символів є міфологема *душа*, для символів “Вогонь”, “Земля” – міфологеми *боги, душа, рай*.

Таким чином, міфологічна складова периферій лінгвістичних символів представлена слов'янською, грецькою, скандинавською, римською, європейською міфологією та міфологемами біблейського походження.

Архетипний шар периферій лінгвістичних символів “Вогонь”, “Вода”, “Земля”, “Повітря” у всіх чотирьох поетів експліковано опозиціями: вогонь – волога, верх – низ, життя – смерть, день – ніч.

Аналіз периферій лінгвістичних символів дозволяє виявити культурний фон, сприятливий для актуалізації традиційних та індивідуально-авторських інтерпретацій культурологічних символів-стихій.

Авторське переосмислення периферійних елементів зумовлює утворення індивідуально-авторської символіки стихій.

У другому розділі “Мовні засоби вираження лінгвістичного символу “Вогонь” в ліриці російських символістів” проаналізовано лексичні та граматичні засоби вираження традиційних та авторських значень лінгвістичного символу “Вогонь” у поетичному мовленні К.Бальмонта, А.Белого, О.Блока, В.Брюсова. Тематика і кількість підрозділів відповідає кількості авторів, чия лірика обрана для аналізу.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновки щодо польової структури лінгвістичного символу “Вогонь” у поетичному мовленні російських символістів. У польовій структурі символу визначаємо ядро як найбільш частотний варіант реалізації значень концепту “вогонь” та периферію як найменш частотні актуалізації зв'язку концепту з міфологією та релігією.

Ядро символу, в основі якого лежить концепт “вогонь”, експлікований номінативними значеннями лексеми “вогонь” та її дериватами, асоціативними зв'язками та образними інтерпретаціями, актуалізує словникові значення “Раскаленные светящиеся газы, образующиеся при горении” та “Свет от осветительных приборов” (БТСРЯ, с. 698) у ліриці чотирьох поетів-символістів: “И кругом, везде – огонь, шипенье, Деревьев-факелов кипящий дымный ад” (К.Бальмонт), “Чуть заметна дымка голубая, Чуть заметные огни за ней горят” (К.Бальмонт); “А из камина Стреляет шелковый огонь” (А.Белый), “Над цепью газовых огней Пурга уныло песнь заводит” (А. Белый); “Из-за могил и склепов, где огни Лампад и сумрак...” (О.Блок), “А няня топит печку в детской, Огонь трещит, горит светло”

(О.Блок); “Забыв, что вся взволнована Помпея, Что над Везувием лазурь в огне” (В.Брюсов), “Огни ночных реклам” (В.Брюсов).

Авторські неологізми утворюють ад’єктивну групу: *победно-огненный, огнецветный* (К.Бальмонт), *безогненный, безмирно-огненный, златоогненный, огненно-лучистый, огневеющий, огневеть* (А.Белый), *безогнен* (О.Блок), *огнецветный, нежно-огненный, огневеющий* (В.Брюсов). Найбільшу кількість дериватів виявлено у поетичному мовленні А.Белого.

Переносні значення лексеми “вогонь”, зафіксовані тлумачними словниками, – “Внутреннее горение, страсть, пыл.... Творческий, душевный подъем...” і “О том, кто отличается пылким нравом, полном энергии, жизни” (БТСРЯ, с. 698) – найбільш частотні у ліриці А.Белого, О.Блока.

За І.І.Меншиковим та іншими авторами словника “Поетичне слово Пушкіна”, семантика атрибутивних конструкцій з лексемою експлікує авторське асоціативне поле.

Типові символістські асоціативні зв’язки актуалізують такі співвідношення стихії вогню у символістському поетичному мовленні: з водою, світлом, світом артефактів (те, що створено людиною), небом, міфосвітом невидимих істот, богів, магією, часом, сакральністю, аніматичністю, руйнуючою силою, амбівалентністю, різними кольорами, наприклад:

красочный, яркий; живой, немой; алый, пурпуровый; лучший, новый; блестящий; воздушный; высший, святой; кометный, небесный; змеистый; Ивановы; рубиновый; кольцеобразный (К.Бальмонт);

багровый, пурпуровый, синий; газовый, солнечный; жгучий/холодный; веселый, злой; уличный, фонарный; вечерний; горестный, смертельный; шелковый; таинственный; расплавленный; разбитый (А.Белый);

живой, умерший; невозможный; светлый; божественный, святой; купальский; снежный; страшный; смуглый; кадильный; болотный; вечерний; попутный; мирный, зловещий; тяжелый; белый, зеленый (О.Блок);

багровый; бессильный, живой, наглый; алтарный, искусственный; вечерний, июльский, первый, последний; тусклый; блудящий; жгучий, ледяной; небесный; священный (В.Брюсов).

Аналіз асоціативного поля, граматичних моделей словосполучень та речень у порівнянні з символікою стихії вогню у творчості представників акмеїзму та футуризму дозволив виявити символістські інтерпретації символу “Вогонь”, утворені традиційними та

авторськими значеннями:

- сонце та сонячне світло
- очі
- субститут Бога та вияв Божої волі
- міфосвіт невидимих істот
- життя та смерть
- візіонерські переживання
- людина та її внутрішній світ
- поет
- “небесний вогонь” як атрибут символістського переживання.

Периферію лінгвістичного символу “Вогонь” утворено:

- 1) 13 міфологемами, які репрезентують сюжети: біблійського походження (*преисподняя, конь блед, Купина, рай, огненный столп*), слов’янської (*Иван Купало, боги, душа, Змей Горыныч, Стратим*), грецької (*демон, Прометей*), скандинавської (*Тор*) міфології;
- 2) 7 архетипами, спільними для поетів: вогонь – волога, життя – смерть, день – ніч, світлий – темний, верх – низ, небо – земля, сонце – луна.

Індивідуально-авторська символіка зумовлюється взаємодією концепту з переосмисленими периферійними елементами. Так, в ліриці К.Бальмонта і О.Блока архетип старший – молодший переосмислюється з погляду меліоративного забарвлення другого традиційно “негативного” члену опозиції; в поетичному мовленні О.Блока виявлено опозицію чоловічий – жіночий, в якій спостерігається меліоративні конотації позиції “жіночий”.

У третьому розділі “Мовні засоби вираження лінгвістичного символу “Земля” в ліриці російських символістів” аналізуються мовні засоби вираження традиційних та індивідуально-авторських інтерпретацій символу “Земля” в ліриці К.Бальмонта, А.Белого, О.Блока, В.Брюсова.

Ядро символу “Земля” експліковано прямими значеннями “Верхний слой земной коры; почва, грунт...// Поверхность, плоскость, на которой мы стоим, по которой ходим; низ...” і “Суша, земная твердь (в отличие от водного или воздушного пространства)” (БТСРЯ, с. 363): “Огромный остов корабля В пустыне моря быстро мчится, Как будто где-то есть земля, К которой жадно он стремится” (К.Бальмонт), “И холодные капли ключа На остывшую землю упали” (К.Бальмонт); “Лиру гремящую Брошу на землю...”

(А.Белый); “Кто-то гирлянду цветочную бросил, Лодки помчались от пестрой земли” (О.Блок), “Землю промерзлую плугами не было мочи поднять” (О.Блок); “Глядит только в землю, молчанье храня” (В.Брюсов).

Найчастотніша актуалізація цих значень простежується у текстах В.Брюсова.

Деривати лексеми “земля” представлено прикметниками, іменниками, субстантивованими прикметниками та прислівником: *земной, земляной, землистый, неземной, подземный, надземный, сверхземной, черноземный, земледел, землеройка, подземелье, наземь.*

Виявлено неологізм *кругоземный* у поетичному мовленні К.Бальмонта.

Асоціативне поле концепту “земля”, актуалізоване сполученнями однойменної лексеми з ад’єктивами, експлікує зв’язок стихії землі з міфологією і релігією, світлом, живою істотою, антропоморфною істотою, відсутністю свободи, часом і простором, кольорами, взаємодією стихій землі, води та повітря, смертю, емоціями і почуттями людини, температурою, наприклад:

уснувшая, жадная, молода; безрадостна, угрюмая; остывшая, холодная; свежесвырытая, измененная; новобрачная; безвестная, самобытная; круглая; пленная; неумолимая (К.Бальмонт);

глухобезмолвная; скудная; холодная; уставшая; сырая; дымные (земли) (А.Белый);
новая, родимая, своя, чужая; пустынная; горестная, суетная, приветливая; утренняя; морозная; зеленая, голубые; раскаленная, холодная; застывающая; пасмурная; злая; мертва; пыльно-грязная; близка; зубчатая; обетованная (О.Блок);

жива; нагая; гордая, непокоренная, свободная; сумрачная, светлая, яркая; неостывшая; южная; далекая; чужда; суждена; могильная; пленная (В.Брюсов).

Дієслівні та номінативні сполучення лексеми “земля” у переносних значеннях підтверджують тлумачення, виявлені в аналізі асоціативного шару концепту.

Аналіз значень лінгвістичного символу “Земля” у зіставленні з символікою стихії землі у творчості представників поезії акмеїзму і футуризму показав, що семантичне наповнення символу в ліриці російських символістів складається з актуалізації традиційної та авторської символіки:

- стійка, сприймана за допомогою органів почуттів стихія
- жіночність, кохана, плідність
- тіло людини
- верхній та нижній світ

- життя і смерть / безсмертя
- звучання
- мрії
- юність
- творчість
- єдиний локус людей, стихій, богів і невидимих істот
- космос як упорядкована система на протилежному хаосу.

Експлікація традиційної та авторської символіки зумовлена впливом периферійних елементів:

- 1) 10 міфологем: слов'янського (*боги, душа*), грецького (*Антей, вакханалии, наяды, Эреб*), римського (*Прозерпина*), західноєвропейського (*гноми*), біблейського (*обетованная, рай*) походження; міфологема *душа* виявлена на периферії символу “Земля” у всіх чотирьох поетів;
- 2) 6 архетипів: небо – земля, верх – низ, земля – вода, життя – смерть, предок – потомок, день – ніч.

Найбільшу кількість архетипів виявлено у поетичних текстах О.Блока – 18 актуалізацій.

Периферія лінгвістичного символу “Земля” актуалізує значущість вертикалі (верх – низ) та горизонталі (земля – вода), перетином яких і є земля як центр світобудови.

Переосмислення периферійних елементів зумовлює створення авторської символіки. У поетичних фрагментах виявлено авторське розуміння традиційної “позитивності” – “негативності” членів протиставлення: меліоративне забарвлення другого члена опозицій небо – земля (К.Бальмонт), чоловічий – жіночий (О.Блок), старший – молодший (А.Белый, О.Блок).

У четвертому розділі “Мовні засоби вираження лінгвістичного символу “Вода” в ліриці російських символістів” аналізуються лексичні, словотворчі та синтаксичні засоби експлікації лінгвістичного символу “Вода”, який виявлено у ліриці К.Бальмонта, О.Блока, В.Брюсова.

Ядро лінгвістичного символу “Вода” реалізує номінативні значення “водная поверхность рек, озер, морей и т.д.” та “прозрачная жидкость, соединение водорода и кислорода” (БТСРЯ, с. 139): “Когда, облив шута горячею водою...” (К.Бальмонт), “Я хочу быть первым в мире, на земле и на воде” (К.Бальмонт); “И длинное растянутое тело, С которого ручьем лилась вода, Втащили на берег и положили” (О.Блок), “В ту ночь был

белый ледоход, Разлив осенних вод” (О.Блок), “Воды! воды! – тщетный стон Холодным эхо повторен” (В.Брюсов), “Из-за облака скользкий Луч над зыблемой водой Разбивается блестящей, Серебристой полосой” (В.Брюсов).

Кількість актуалізацій прямих та переносних значень лексеми “вода” та її дериватів практично однакові, значне переважання образних конотацій виявлено в ліриці К.Бальмонта: “Ни минуты отдыха, жизнь к себе зовет, Дышит глянцевитостью наш водоворот” (К.Бальмонт), “Светлый сумрак, жизнедатель, мститель, Водный, вглубь ушедший, небосклон” (К.Бальмонт), “Невнятный намек на призыв колокольного звона К тебе донесется из замка хрустальной воды” (К.Бальмонт).

Деривати лексеми “вода” об’єктивовані іменниками та прикметниками: *водица, мелководье, водоросли, водоем, водопад, водопой, водополье, водоворот; водный, водяной, подводный, неподводный, безводный, полноводный.*

Аналіз доводить, що максимальна кількість дериватів для вираження символіки стихії води використовується у поетичному мовленні К.Бальмонта зі значним переважанням актуалізації переносних значень.

Неологізм *неподводный* виявлено у ліриці К.Бальмонта.

Асоціативне поле експлікує зв’язок стихії води з живою істотою, температурою, кольором, водоймами, рухом, небесними тілами, рослинами та тваринами, формами існування води, артефактом (напій), ландшафтом, світлом, людиною, повітрям, вогнем, землею, силою та цілющими властивостями, емоціями, синестезією, часом і простором, відсутністю меж, вертикаллю, птахами, рибами, звучанням, формою, станом свідомості, таємницею, походженням, коштовними каміннями, спокусою, плодючістю, наприклад:

бестрепетная, горда; молода; горячая; синие; морские; густо-ленивые; брызнувшая; зеркальная; блестящая; бледная; неистощимые; чистая; быстрые; глубока; легкая (К.Бальмонт);

розовая; злая; тихая; ржавая, стоячая; холодная; пьяно-алая; осенние, весенние; прозрачная; бесконечные (О.Блок);

голубая; зыблемая; мятежные; опьяненные; обмерзлая, согретая; заповедные; странные; журчащие; сапфирные; седые; манящие; далекие; неисчерпно-обильная (В.Брюсов).

Лінгвістичний символ “Вода” у порівнянні з символікою стихії води у творчості Н.Гумільова та В.Хлебнікова, представників акмеїзму та футуризму, експлікує символістські інтерпретації, включаючи традиційні і авторські значення:

- життя і смерть
- жіночність у природі – материнство, плодючість
- час
- любов, світ емоцій, почуттів, відчуттів людини
- рух
- покора
- рефлексія
- світло
- свобода / несвобода
- взаємодія стихій
- локус метаморфози і міфосвіту слов'янської міфології
- музика
- ментальний світ людини
- світ артефактів
- душа, небо.

Дослідження периферійного шару лінгвістичного символу показує, що ядро взаємодіє з:

- 1) 6 міфологемами: слов'янського походження – *Гамаюн, душа, русалка* та грецького – *Егей, наяди, сирени*. Слід зазначити, що міфологема *русалка* використовується К.Бальмонтом, О.Блоком, В.Брюсовим, міфологема *душа* виявлена у ліриці К.Бальмонта та В.Брюсова;
- 2) 4 архетипами: вогонь – волога, життя – смерть, світлий – темний, верх – низ.

Спостерігається авторське переосмислення міфологем кожним поетом та архетипу чоловічий – жіночий (В.Брюсов) у напрямку меліоративного забарвлення другого члена протиставлення.

У п'ятому розділі “Мовні засоби вираження лінгвістичного символу “Повітря” в поезії російських символістів” описуються лексичні, словотворчі, синтаксичні засоби вираження лінгвістичного символу “Повітря”, який виявлено у ліриці К.Бальмонта та А.Белого.

Ядро лінгвістичного символу “Повітря” експліковано прямими значеннями лексеми-номінанта символу: “смесь газов (преимущ. азота и кислорода), из которых состоит атмосфера Земли, дыхательная среда человека, живого организма” та “свободное

пространство, простирающееся над Землей” (БТСРЯ, с. 143): “Вы, глупые птицы, спешите, ловите сверкающих рыб, Чтоб метким захватистым клювом он в воздухе их перешиб” (К.Бальмонт), “Вот свистнул по воздуху хлыстик...” (А.Белый).

Особливістю актуалізації ядра є значне переважання похідних лексем над мотивуючим словом (майже у 10 разів).

Виділено складові прикметники і прислівник з семантикою кольору та світла: *воздушно-золотой, воздушно-алый, воздушно-белый, воздушно-голубой, воздушно-светло, свободно-воздушна, воздушно-кружевной* (К.Бальмонт), *воздушно-серебряный, воздушно-голубой, воздушночерный, воздушно-бледный* (А.Белый).

Авторські асоціації виконують функцію первинного розширення семантики слова. Символістськими асоціативними співвідношеннями стихії повітря є: зв'язок кольором, звучанням, сакральністю, часом, людиною, станом свідомості, температурою, світлом, свободою, смаковими характеристиками, наприклад:

полный света, прозрачный, сияющий, осенний, ночной, лунно-серебристый, прохладен, теплый, холодный, весенний, вольный (К.Бальмонт);

лучист, светозарен, сверкающий, белый, бледный, пьяный, сладок (А.Белый).

Зіставлення значень лінгвістичного символу “Повітря” у ліриці російських символістів із символікою стихії повітря у художньому мовленні представників акмеїзму і футуризму доводить, що типовими символістськими є значення:

- життя і смерть
- міфосвіт невидимих істот
- душа
- свобода
- рух
- світло
- кольор
- сакральність, обраність
- звучання
- захист
- екран візіонерських переживань
- взаємодія стихій
- Вічність, час
- втілення творчого переживання у слові, натхнення

- температура
- тканина
- інтуїція, емоції людини.

У периферії лінгвістичного символу виявлено:

- 1) 2 міфологеми: слов'янського походження – *душа* (К.Бальмонт, А.Бєлий) та грецького – *Еол* (А.Бєлий).
- 2) 5 архетипів: вогонь – волога, життя – смерть, верх – низ, день – ніч, білий – чорний.

Аналіз архетипів свідчить про аксіологічну значущість вертикалі (верх – низ) у символістських інтерпретаціях лінгвістичного символу “Повітря”; актуалізованим є архетип священний – людський (А.Бєлий), який сприяє експлікації ідеї сакральності.

ВИСНОВКИ

Структура лінгвістичного символу організована у формі поля, де ядром є найбільш частотні варіанти вираження, периферією – найменш частотні. Отже, базовим елементом лінгвістичного символу є концепт, який має, у свою чергу, ядро (номінативні значення однойменної лексеми та її дериватів), асоціативний шар (атрибутивні конструкції з лексемою-номінантом символу), образний шар концепту (граматичні моделі номінативних та дієслівних сполучень лексеми-експлікатора символу та похідних від неї лексем у переносних значеннях, синтаксичні конструкції).

У структурі лінгвістичного символу виявлено безпосередню взаємодію концепту з міфологемами та архетипами, які експлікують зв'язок з давньою моделлю світу та міфологією або релігією, що зумовлено особливістю розуміння російськими поетами символістами категорії символу. Аналіз концепту “символ” у поетичному мовленні К.Бальмонта, А.Бєлого, О.Блока, В.Брюсова дозволив виявити спільні семи: зв'язок з емоціями та почуттями людини, переживаннями, міфологією та релігією..

Використання методики виявлення та аналізу лінгвістичного символу дало змогу визначити лінгвістичні символи “Вогонь” і “Земля” у поезії К.Бальмонта, А.Бєлого, О.Блока, В.Брюсова, лінгвістичний символ “Вода” – в ліриці К.Бальмонта, О.Блока, В.Брюсова, лінгвістичний символ “Повітря” – в поетичних текстах К.Бальмонта, А.Бєлого.

При актуалізації ядерних елементів символів-стихій на лексичному рівні спостерігається переважання номінативних значень однойменних лексем. Превалювання переносних значень виявлено при експлікації традиційного і авторського наповнення лінгвістичних символів “Вогонь” у ліриці А.Белого і “Вода” в поезії К.Бальмонта. Експлікація символіки стихії води у поетичному мовленні О.Блока і В.Брюсова супроводжується майже однаковою кількістю прямих і переносних значень лексеми “вода” та її дериватів.

Дериватологічне поле лінгвістичних символів-стихій першоелементів буття характеризується значною кількістю неологізмів. Найбільш частотні оказіоналізми-ад’єктиви у поетичному мовленні А.Белого (символ “Вогонь”); деривати лінгвістичного символу “Земля” об’єктивовані прикметниками, іменниками, субстантивованими прикметниками (К.Бальмонт, В.Брюсов); деривати лінгвістичного символу “Вода” відрізняються від інших значною кількістю експлікацій переносних значень у поезії К.Бальмонта; особливістю мовного оформлення лінгвістичного символу “Повітря” є значне превалювання утворених від лексеми “повітря” словоформ відносно мотивуючого слова. Слід визначити активне вживання переносних значень дериватів.

Аналіз асоціативних полів лінгвістичних символів-стихій, експлікованих ад’єктивами, дозволив визначити такі зв’язки: лінгвістичні символи “Вогонь”, “Вода” “Земля”, “Повітря” співвідносяться з ідеєю взаємодії стихій першоелементів буття, з живою істотою, з людиною (тіло, почуття, мислення, світ артефактів, які зроблено людиною) невидимими істотами, звучанням, різними кольорами, світлом.

Отже, на рівні об’єктивації асоціативних зв’язків символів-стихій простежуються прогнозування образних значень – початковий процес символізації, в основі якого міститься давній аніматизм та антропоморфізм.

Образний рівень лінгвістичних символів актуалізовано переносними значеннями однойменних лексем та їх дериватів, які експліковано у граматичних моделях номінативних словосполучень (найбільш активна граматична модель типу $N_{N1}N_{N2}$), сполучень слов-експлікаторів символів з дієсловами у ролі як агенса, так і пацієнса. Виявлено переважання актуалізації першої позиції при вираженні лінгвістичних символів “Вогонь” та “Вода”, другої – при експлікації символістських інтерпретацій символів “Земля” та “Повітря”.

Синтаксичні засоби вираження лінгвістичних символів “Вогонь”, “Земля”, “Вода”, “Повітря” у ліриці російських символістів характеризуються активним вживанням

порівняльних зворотів і паралельних конструкцій. Порівняльні конструкції є найбільш частотними у поетичному мовленні К.Бальмонта і В.Брюсова при експлікації усіх лінгвістичних символів-стихій. Спостерігається незначне переважання об'єктивації позиції суб'єкта зіставлення у порівнянні з позицією об'єкта зіставлення при вираженні лінгвістичних символів-стихій. Паралельні конструкції експліковані, по-перше, лексичними і анафоричними повтореннями, по-друге, використанням однорідних членів речення, однорідних речень. Активно використовуються паралельні конструкції у поетичному мовленні О.Блока, В.Брюсова, А.Белого.

Периферія лінгвістичних символів “Вогонь”, “Вода”, “Земля”, “Повітря” актуалізована міфологемами, які відновлюють прецедентні ситуації слов'янської, грецької, скандинавської, європейської, римської міфології, біблейського походження.

У периферійному шарі виявлено міфологеми, які мають досить слабкий зв'язок з ядром символу, внаслідок чого вони виходять за межі одного лінгвістичного символу, створюючи групи символів зі спільною міфологемою. Так, міфологема *душа* виявлена у периферії усіх лінгвістичних символів-стихій першоелементів буття, що сприяє вираженню основної для символістів ідеї світобудови – про взаємодію світу феноменів та світу ноуменів (за Платоном).

Архетипи, які утворюють периферію лінгвістичних символів, містять в собі практично усі основні опозиції, характерні для давньої слов'янської моделі світу. Спільними для лінгвістичних символів “Вогонь”, “Вода”, “Земля”, “Повітря” є протиставлення: вогонь – волога, верх – низ, життя – смерть, день – ніч.

Особливістю мовних засобів вираження лінгвістичних символів є взаємодія ядерних елементів з периферійними – концептів з міфологемами та архетипами. Переосмислення останніх зумовлює утворення індивідуально-авторської символіки стихій.

Таким чином, використання російськими поетами-символістами спільних міфологем та архетипів сприяло формуванню єдиного символістського континууму при експлікації значень лінгвістичних символів-стихій: зв'язок зі світом божеств та міфологічних істот, емоційно-почуттєвим та ментальним світом людини, амбівалентність, анімо-аніматичність; взаємодія стихій першоелементів буття; співвідношення з творчістю (музика, поезія), символістськими візіонерськими переживаннями.

СПИСОК ПРАЦЬ, ОПУБЛІКОВАНИХ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Сыромля Н.Н. О некоторых символах в поэзии русского символизма // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И.Вернадского. Серия “Филология”, 2004. – Т.16 (55). №1. – С. 201–207.
2. Сыромля Н.Н. Лингвистические механизмы порождения символических значений “Огня”, “Воздуха” и “Земли” в ранней лирике А.Белого // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И.Вернадского. Серия “Филология”. Том 18 (57). 2005. – №2. – С. 139–142.
3. Сыромля Н.Н. Анализ лингвистического символа “Воздух” в ранней лирике А.Белого // Система і структура східнослов’янських мов: до 170-річчя з дня народження О.О.Потебні: Зб. наук. праць. / Редкол.: В.І.Гончаров (відп. ред.) та ін. – К.: Знання України, 2005. – С. 191–195.
4. Сыромля Н.Н. “Звукоцвет” как фонетическое средство выражения символа в поэзии В.Брюсова // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. Серія №8. Філологічні науки (мовознавство і літературознавство): Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2005. – Випуск 1. – С. 121–124.
5. Сыромля Н.Н. Языковое оформление лингвистического символа “Земля” в лирике русских поэтов-символистов // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 9: Актуальні проблеми сучасного мовознавства, 2006. – №1. – С. 70–73.
6. Сыромля Н.Н. Структура лингвистических символов квадры первоэлементов бытия в поэзии русских символистов // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія “Лінгвістика”: Збірник наукових праць. Випуск III. – Херсон: Видавництво ХДУ, 2006. – С. 129–132.
7. Сыромля Н.Н. Анализ языковых средств выражения символа в стихотворении К.Бальмонта “Воззвание к океану” // Культура народов Причерноморья, 2004. – Том 1. №49. – С. 61–63.
8. Сыромля Н.Н. Языковое выражение символа “море” в стихотворении В.Брюсова “Месяца свет электрический...” // Мова і культура: Наукове видання. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2004. – Т.IV/2. – Вип.7: Лінгвокультурологічна інтерпретація тексту. – С. 151–155.
9. Сыромля Н.Н. Ассоциативный комплекс традиционного символа “Огонь” как объект лингвистического анализа (на материале поэзии русского символизма) // Мова і

культура: Наукове видання. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2005. – С. 157–160.

10. Сыромля Н.Н. Лингвистический анализ символа “Вода” в поэзии К.Бальмонта // Анна Ахматова: эпоха, судьба, творчество: крымский Ахматовский научный сборник. – Вып.3. – Симферополь: Крымский Архив, 2005. – С. 185–192.

АНОТАЦІЯ

Сыромля Н.М. Мовні засоби вираження символу (на матеріалі російської поезії символізму). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук зі спеціальності 10.02.02 – російська мова. – Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова. – Київ, 2006.

Дисертаційну роботу присвячено вивченню мовних засобів вираження лінгвістичних символів “Вогонь”, “Вода”, “Земля”, “Повітря” в ліриці російських символістів. Аналізуються лексичні та граматичні засоби експлікації традиційних та індивідуально-авторських значень символів-стихій першоелементів буття в поетичному мовленні К.Бальмонта, А.Белого, О.Блока, В.Брюсова.

У роботі описана структура лінгвістичного символу та концепту як ядерної одиниці символу, обґрунтовано лінгвістично-семіотичний підхід до аналізу символу в поезії російських символістів.

На підставі виявлення семантичного наповнення лінгвістичних символів з’ясовано, що експліковані значення створюють єдиний змістовий символістський континуум – безперервну експлікацію традиційних та авторських значень від одного символу до іншого у ліриці чотирьох поетів-символістів.

Ключові слова: лінгвістичний символ, ядро символу, периферія символу, символи-стихії першоелементів буття, семантичний символістський континуум, К.Бальмонт, А.Белый, О.Блок, В.Брюсов.

АННОТАЦИЯ

Сыромля Н.Н. Языковые средства выражения символа (на материале поэзии русского символизма). – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата филологических наук по специальности 10.02.02 – русский язык. – Национальный педагогический университет имени М.П.Драгоманова. – Киев, 2006.

Диссертация посвящена анализу языковых средств выражения символа в поэтической речи русских символистов. В работе определяются подходы к изучению категории символа, описывается структура лингвистического символа, особенности понимания этой категории русскими поэтами-символистами.

Анализ теоретических данных позволил ввести определение: лингвистический символ в поэзии русских символистов – семиотический концепт, форма выражения которого – лексема-номинант символа в поэтическом тексте (единство звуковой оболочки и семантики), форма содержания – когнитивный концепт, взаимодействующий с мифологемой и архетипом.

Лингвистический символ имеет полевою структуру: ядро – наиболее частотный вариант выражения, периферия – наименее частотный.

Анализируемые в работе символы-стихии первоэлементов бытия относятся к номинативным символам с несколькими мифологемами. В поэтической речи русских символистов выявлены символы с общими мифологемами.

Проведенный анализ языковых средств выражения лингвистических символов “Огонь”, “Вода”, “Земля”, “Воздух” показал, что ядро символа образовано когнитивным концептом, в рамках которого анализируются прямые и переносные значения одноименной лексемы и ее дериватов, ассоциативно-образный слой; периферия эксплицируется мифологемой и архетипом.

Выявлено, что лингвистические символы “Огонь” и “Земля” представлены в лирике всех четырех поэтов-символистов, лингвистический символ “Воздух” эксплицирован в поэтических произведениях К.Бальмонта и А.Белого, лингвистический символ “Вода” не выявлен в поэзии А.Белого.

Определено, что языковые средства выражения символики стихий характеризуются следующими особенностями:

1. На лексическом уровне преобладают экспликации прямых значений лексем; повышенная активность использования переносных значений выявлена при создании символов “Огонь” в поэзии А.Белого, “Вода” – в лирике К.Бальмонта.

2. На грамматическом уровне наиболее активна модель номинативных сочетаний типа $N_{N1}N_{N2}$; преобладает экспликация позиции агенса при выражении символики стихий огня и воды, пациенса – при экспликации лингвистических символов “Земля” и “Воздух”.

3. Словообразовательные средства характеризуются наличием авторских неологизмов-адъективов в лирике А.Белого (символ “Огонь”), в поэзии К.Бальмонта и В.Брюсова. Особенностью языкового оформления символа “Воздух” в лирике К.Бальмонта и А.Белого является значительное преобладание производных лексем относительно мотивирующего слова.

4. Синтаксические средства выражения лингвистических символов-стихий представлены широким использованием сравнительных конструкций; наиболее частотны конструкции с союзом “как”. Явление языкового параллелизма представлено лексическим и анафорическим повтором, использованием языкового явления однородности.

Взаимодействие ядра лингвистического символа с периферийными элементами обуславливает экспликацию традиционной и авторской символики стихий.

Периферия лингвистических символов-стихий в поэтических текстах русских символистов представлена прецедентными именами и ситуациями славянской, греческой, скандинавской, западноевропейской, римской мифологий и библейского происхождения. Общая для всей лингвистических символов мифологема – *душа*.

Архетипическая составляющая периферии лингвистических символов эксплицирована общими для поэтов бинарными оппозициями: огонь – влага, верх – низ, жизнь – смерть, день – ночь.

Лингвистические символы-стихии квадры первоэлементов бытия в поэтической речи русских символистов соотносятся: **с миром божеств и невидимых сущностей, амбивалентными свойствами, анимо-аниматичностью, идеей взаимодействия стихий, эмоционально-чувственным и ментальным миром человека, творчеством (музыка, поэзия), символистскими визионерскими переживаниями.**

Таким образом, обращение русских поэтов-символистов к общим мифологемам и архетипам обусловило существование непрерывного семантического единства в наполнении лингвистических символов-стихий – символистский континуум.

Ключевые слова: лингвистический символ, ядро символа, периферия символа, символы-стихии первоэлементов бытия, семантический символистский континуум, К.Бальмонт, А.Белый, А.Блок, В.Брюсов.

ANNOTATION

Syromlya N.N. The linguistic means of creating a symbol in Russian symbolists' poetry. – Manuscript.

The Thesis is submitted to obtaining the Candidate Degree in Philology, speciality 10.02.02 – Russian Language. – Dragomanov National Pedagogical University.

Thesis deals with the linguistic means of creating symbols, expressing traditional and author's symbolic meanings of "Fire", "Earth", "Water", "Air" in Russian symbolists' poetry. The structure of linguistic symbol, ways of symbol's studying and its determinations existing in modern science are analyzed in the research.

The ways of analyzing symbols from the linguistic point of view, structure of linguistic symbols and concepts as basic elements – nuclear of a linguistic symbol are represented in the work. Linguistic symbols are researched as semiotic concepts with a field structure.

The determined content of the linguistic symbols demonstrates semantic symbolist continuum as explication of traditional and author's meanings of symbols in the poetry of four authors: K.Balmont, A.Belyj, A.Block, V.Bryusov.

Key words: linguistic symbol, symbol's nuclear, symbol's periphery, symbols of prime vital elements, semantic symbolist continuum, K.Balmont, A.Belyj, A.Block, V.Bryusov.